

Trendy rozvoje vojenství na prahu 21. století

Změny uplynulých šesti let, které vedly k dramatickým změnám mezinárodního systému, nás nutí přehodnotit staré strategie a hledat nové záchytné body v neuspořádaných zbytcích bipolárního světa, s jeho novými rozptýlenými a obtížně předvídatelnými, ale přitom pravděpodobnými konflikty. Stupeň nejistoty globálního bezpečnostního prostředí je umocňován revolučními změnami vojenské techniky a změnami tradičních názorů na použití vojenské síly.

Současné období představuje nejen změny, ale i kontinuitu. I když jsou tyto změny rozsáhlé, nikdy nepředstavují úplné odtržení od minulosti; evoluční a revoluční složky koexistují a vzájemně se ovlivňují. Při jejich hodnocení je třeba mít na zřeteli též kontext mezinárodní a vnitřní situace.

♦ Vnější vlivy

Vývoj v Evropě po skončení studené války probíhá ve znamení dvou současně působících protichůdných tendencí - integrace a fragmentace.

Západní Evropa pokračuje v prohlubování integračních snah, probíhajících v podstatě od konce 2. svět. války. Vyrůstá význam mezinárodních organizací, vznikají globální informační a komunikační sítě a finanční struktury, rozvíjí se mezinárodní doprava, obchod, vyrůstá uvědomění si problémů přesahujících hranice jednotlivých států (ekologie, zdravotní péče, migrace, zločinnost, ...), dochází k přeskupování vztahů mezi hlavními průmyslovými státy. Narůstá přesvědčení, že budoucnost Evropy, bezpečnost jednotlivých států, jejich prosperita závisí na prohloubení jejich vzájemného propojení, na jejich hlubší integraci. Současně s tím se mění také názory na tradiční pojetí národní suverenity.

Ve východní části Evropy působí opačný trend - trend k fragmentaci. Etnická, náboženská a národní nepřátelství, nekontrolovatelné šíření zbraní, boj o moc, po vymizení obavy, že regionální konflikt by mohl přerůst v konfrontaci supervelmocí, různé varianty radikalismu, pomalé naplňování očekávání, že budování demokracie a tržní ekonomiky povede rychle k prosperitě, to vše představuje síly působící k rozpadu státních systémů.

Jsme svědky vzrůstu nacionalismu téměř v celé oblasti na východ od bývalé železné opony. Mnozí tento jev považují za největší nebezpečí pro evropskou stabilitu. Od revolučních událostí roku 1989 vzniklo více jak 20 nezávisle působících států na území bývalého Sovětského svazu a Jugoslávie, a tento trend dále pokračuje a často nabývá velice krutých forem. V období od konce studené války asi 4,5 milionu utečenců opustilo svoji vlast, aby se vyhnulo občanským válkám a etnickým čistkám, které až příliš často následují po pádu komunismu. Tomuto trendu se nevyhlo ani bývalé Československo. Jeho rozdělení počátkem roku 1993 na dva samostatné státy je jistě součástí působení těchto rozkladných sil.

Síly fragmentace jsou přítomny po celém světě, stejně jako síly integrace. Pro mnohé se svět stal nebezpečnějším, i když jejich ohrožení jsou odlišná a komplikovanější než v obdo-

bí studené války. Vysoce technologické zbraně si dnes může koupit každý, kdo na to má prostředky. Podstatně vzrůstá vojenská síla zemí třetího světa, jejich schopnost působit na velké vzdálenosti s vysokou přesností a ničivou silou, což vytváří velký problém pro případné intervenující síly. V současné době již asi 18 států disponuje přesně naváděnou municí. Počátkem příštího století se očekává, že jejich počet vzroste na 40.

Spolu s tím, jak síly integrace a fragmentace vytvářejí nové mezinárodní prostředí, mění se i vnitřní situace mnohých států. Zejména na východ od bývalé železné opony stojíme tvář v tvář obtížným a složitým problémům transformace.

◆ Vnitřní vlivy

Vítězství ve studené válce něco stálo a teprve nyní si tuto cenu státy začínají uvědomovat. Po 45 let bylo hlavní úsilí Spojených států a NATO soustředěno na vnější ohrožení, na porážku Sovětského svazu. Během tohoto období se ale objevila ohrožení nová. Patří sem, za prvé, *ohrožení ekonomické bezpečnosti*, vycházející jak z vnitřních, tak z vnějších zdrojů. Vnitřní zahrnují pokles konkurenceschopnosti a produktivity práce, opotřebení výrobní základny, fiskální a obchodní deficity, opotřebení infrastruktury ap. Vnější zahrnuje závislost na zahraniční naftě, většina jejíž ložisek leží v oblastech kontrolovaných nebo ohrožených regionálními hegemony, státní dluhy, ztráta podílu na zahraničních trzích ve prospěch jiných států, politická nestabilita v oblastech potenciálních trhů a hospodářské expanze.

Svět dochází k názoru, že žádná část rozvinutého světa nemůže prosperovat aniž prosperují všichni nebo alespoň většina. Je proto ve vlastním zájmu každého účastníka světové ekonomiky vytváření co nejtěsnějších ekonomických vazeb, budování mezinárodní důvěry, mezinárodního toku zboží a investic.

Druhou stránkou této mince je *ohrožení sociální bezpečnosti*. Problém zneužívání drog, nerespektování práv občanů a menšin, nerespektování demokratických hodnot a institucí, pokles vzdělanosti, nerespektování základních pravidel společenského chování, růst a dokonce, přijetí vulgarity za „normu“, to vše lidi vzájemně vzdaluje, zatímco by bylo potřeba je spojovat. Tyto a další problémy také představují ohrožení základů národní bezpečnosti - vzdělané, tolerantní, participativní politiky, která je základem demokratické vlády.

Při povrchním pohledu se může zdát, že ekonomické či sociální ohrožení nemají žádný vztah k armádě a vojenské síle. Ve skutečnosti tyto jevy vzájemně souvisí.

① Řešení vnitřních problémů vyžaduje prostředky. Čím je ekonomika slabší, čím je sociální situace komplikovanější, tím méně prostředků může stát uvolňovat pro armádu. Je tedy zcela jasné, že státy i nadále budou snižovat vojenské rozpočty a že budou od vojáků očekávat, že přispějí k domácí regeneraci.

② Politici budou hledat cesty využití vojenského prvku státní moci (spolu s ostatními prvky státní moci a často v jejich podřízenosti) k vytvoření prostředí příznivého politické a ekonomické stabilitě ve světě. Lze proto očekávat, že vojáci se budou podílet na operacích (obvykle v koalici) zaměřených na vytvoření či obnovu, podmínek příznivých ekonomickému rozvoji a obchodu. Takové operace, zaměřené na posílení a obnovení podmínek pro globální obchod, investice a ekonomický rozvoj nemusí představovat bojové operace. Často bude dostatečnou skutečností přítomnost aliančních organizací, společná cvičení

a zdokonalování společných operačních postupů či pokračování výměnných programů. Mnohé trhy, vhodné pro globální ekonomické investice, rozvoj a integraci jsou ohrožovány regionální nestabilitou. Vojenská přítomnost a operace mohou přispět (společně, a často v podřízenosti jiným prvkům státní moci, nebo regionálním či globálním organizacím) k vytvoření podmínek, ve kterých ekonomické zájmy mohou vzkvétat. Neexistuje žádný historický precedens dlouhodobé ekonomické prosperity existující bez bezpečnostního deštníku, zabezpečujícího stabilitu, v jejímž rámci ekonomické strategie dosahují úspěchů.

③ I přes vítězství ve studené válce musí NATO a Spojené státy zůstat připraveny k ochraně svých globálních zájmů. Zdvížení železné opony vyvolalo lokální a regionální boj o moc. Spojené státy a NATO očekávají od svých vojáků, že budou-li povoláni zabránit vzniku nebo vyřešit již vzniklou krizi, splní tento úkol rozhodně a s minimálními ztrátami životů a materiálních zdrojů. Rozhodné použití vojenské síly neznamená nezbytně válku. Znamená převahu použitého vojenského prvku síly státu, ale odpovídajícího strategickým cílům, vojenskému úkolu, specifické situace a podmínkám ohrožení. I když se hovoří o principu proporcionality, znamená rozhodné použití síly, opak inkrementalismu a gradualismu (jako postupného narůstání a zvyšování sil). V krizích nebo konfliktech, ve kterých se budou angažovat ozbrojené síly Spojených států či NATO, budou akce charakteristické přesilovým použitím síly s co nejvyšší přesností, ke splnění úkolu v co nejkratším čase a s minimálními ztrátami na životech a zdrojích.

V souhrnu lze říci, že od armády bude současná a budoucí situace vyžadovat, aby omezila svůj rozsah a rozpočet, přispěla k domácí obnově, podílela se na operacích ke globální stabilitě a zachovala si schopnost dosahovat rozhodného vítězství za libovolných podmínek nasazení, a to vše současně. Pro vojenskou strategii to znamená:

- zvýšit kvalitu vojáků, jednotek, výcviku, polních řádů, zajistit takovou technologickou úroveň, aby vyvážila redukci kvantity,
- maximalizovat přínos manévru a tempa, uplatněných současně s palebnou silou,
- synchronizovat podíl všech druhů vojsk na operaci,
- budovat ozbrojené síly jako maximálně přizpůsobivé, schopné měnit svoji strukturu podle potřeby.

Mezinárodní a domácí realita má za následek paradoxní situaci, kdy na jedné straně jsou snižovány zdroje pro armádu a na druhé straně požadavky na ozbrojené síly současně vzrůstají.

Změny koncepce bezpečnosti

Strategické paradigma studené války, úspěšně uplatňované po několika generacích strategického myšlení na západě - „prevence šíření komunismu“ - již neodpovídá realitě současného světa. Setrvat na jeho uplatňování při řešení současných problémů by garantovalo neúspěch. Na západě vzniká nový strategický model, na jehož základě budou budovány, vyzbrojovány, rozmisťovány, organizovány, cvičeny a udržovány ozbrojené síly. Zadržování a „tradiční“ koncepce odstrašování, prvky západní strategické obrany v období studené války jsou přehodnocovány ve světle nové reality. Západ nadále nemá negativní cíl - zabránit šíření komunismu, ale cíl pozitivní - podporovat demokracii, regionální stabi-

litu a hospodářskou prosperitu. Zadržování nahrazuje „kolektivní úsilí“. Odstrašování si sice zachovalo svůj význam, ale začíná být nahrazováno „prevencí“, jako doplňující a možná alternativní strategickou koncepcí. Toto je první a pravděpodobně nejdůležitější posun koncepčních názorů, který ovlivňuje způsob vedení pozemního boje.

Druhá koncepční změna zahrnuje změnu názorů na použití ozbrojených sil. Koncepce „války“ je dnes chápána jako situace, kdy armády jednoho státu nebo aliance bojují s armádami jiného státu nebo aliance. Každý jiný akt použití síly nebo forma nepřátelství, jsou kategorizovány pod pojmem „operace jiné než válka“ (operations other than war, neboli mimoválečné operace). Někteří analytici jdou na základě tohoto rozdělení ještě dále a rozlišují kategorie mírových aktivit s velmi nízkou úrovní násilí, krize, konflikty, válku a aktivity k ukončení války. Takové kategorie jsou užitečné tím, že dovolují plánovat odstupňované použití vojenské síly v souladu s okolnostmi. Kromě toho ukazují, že ne každé použití síly znamená „vstoupit do války“. Poskytují užitečné koncepční a politické rozlišení pro použití vojenské síly ve „válce“ a k jiným účelům. Jednoduchost těchto kritérií může být zavádějící. Zařazení „války“ do jiné kategorie než jiná použití vojenské síly může svádět k představě, že podmínky nezbytné pro úspěch jsou jiné ve „válce“, a jiné v „operacích jiných než válka“. Někteří vyjadřují názor, že „s válkou ve smyslu velkého, organizovaného ozbrojeného konfliktu mezi vysoce rozvinutými společnostmi se v budoucnu již možná nesetkáme. Ale násilí bude propuknout mezi rozvinutými společnostmi stejně jako mezi nevyvinutými a bude vytvářet lokální ozbrojené konflikty, které často nebude možné odlišit od tradiční války“.

V každém případě je nezbytné si uvědomit, že kdykoli je použita vojenská síla, platí základní předpoklady úspěchu:

- ◆ formulace jasných, dosažitelných politických cílů,
- ◆ plánování a uplatnění strategických opatření k dosažení těchto politických cílů,
- ◆ soustředění odpovídajících prostředků k realizaci strategických cílů,
- ◆ zabezpečení podpory veřejnosti (národa, koalice).

Změny mezinárodního prostředí a vnitřních politických systémů změnily kontext, ve kterém bude uplatňována vojenská síla. Změny ve vedení pozemní války jsou výsledkem interakce řady událostí, podmínek, politických názorů, přesvědčení a dokonce náhod. Některé z těchto změn jsou důsledkem měnící se mezinárodní a domácí sféry, některé mají kořeny v historii a technice. Změny vojenské techniky jsou stejně převratné jako změny mezinárodní politiky.

Technologické změny ve vojenství a vedení pozemního boje

Technologické inovace v oblasti vojenství, z nichž mnohé byly přesvědčivě demonstrovány v Perském zálivu, jsou často hodnoceny jako „vojenskotechnická revoluce“. Tyto revoluční změny ovlivní pozemní vojsko a pozemní boj prostřednictvím pěti dominantních trendů:

1. růst účinnosti palby a rozptýlení jednotek,
2. růst objemu a přesnosti palby,
3. rozvoj technologií umožňujících vyšší integraci úsilí,
4. nárůst koncentrace sil a výsledného efektu,
5. nárůst skrytosti vlastní činnosti a schopnosti detekovat protivníka.

■ Růst účinnosti palby a rozptýlení jednotek

Je jasné, že zbraně se staly ničivějšími a jednotlivci a jednotky rozptýlenějšími. Ničivost a rozptýlení spolu souvisí. Masové zavedení drážkovaných hlavních v polovině 19. století zvýšilo dostřel a přesnost zbraní jednotlivce a dělostřelectva. To vojáky donutilo zakopat a rozptýlit se. Jednotky nemohly být dále používány v těsných formacích, bok po boku, jako v éře mušket.

V celé historii pozemního boje se taktika, organizace, polní řád, výzbroj a vybavení, struktura sil a metody řízení a velení přizpůsobovaly vzrůstající ničivosti zbraní a rozptýlení jednotek. Tyto změny zase zpětně ovlivňovaly výcvik vojáka a velitele.

Válka v Perském zálivu potvrdila trend vysokého nárůstu rozptýlenosti a schopnosti ničivé palby na velké vzdálenosti. Následující tabulka ukazuje, že tento nárůst již není lineární, ale geometrický.

Tabulka

Oblast rozvinutí jednotek o síle 100 000 mužů					
	Antika	Napoleonské války	1. světová válka	2. světová válka	Perský záliv
km ²	1.00	20.12	248	2750	213 000
fronta (km)	6.67	8.05	14	48	400
hloubka (km)	0.15	2.50	17	57	533
mužů/km ²	100 000	4790	404	36	2.34
m ² /muže	10	200	2475	27 500	426 400

Raketomety, bitevní vrtulníky, taktické raketové systémy, moderní tanky a transportéry ve spojení s kosmickými prostředky, novými zbraňovými systémy a manévrem ostatních druhů vojsk, laserovými značkovací a naváděcími systémy potvrzují, že trend vzrůstu ničivosti, dosahované na velké vzdálenosti, a rozptýlení jednotlivců a jednotek pokračuje. Tento trend vyvolává změny v taktice, organizaci, polních předpisech, vybavení, struktuře sil, ale i v metodách velení a řízení, jako vždy v minulosti.

Pozemní síly na přelomu tisíciletí budou ještě mobilnější, schopny komunikovat na velké vzdálenosti, manévrovat daleko rychleji a vést soustředěnou palbu prostředky všech druhů vojsk, rozptýlenými na velké ploše. Tento trend bude klást velké nároky na schopnost velitele rychle se rozhodovat, na schopnost štábů synchronizovat pohyb vysoce rozptýlených jednotek a schopnost podřízených velitelů přijímat na místě rozhodnutí v souladu se záměrem vyššího stupně velení.

Vysoké nároky budou kladeny na soudržnost jednotek. Požadavky na kvalitu vojáků, velitelů a soudržnost jednotek rostou úměrně jejich rozptýlení.

■ Růst objemu a přesnosti palby

Druhý trend zahrnuje dva faktory: *objem palby* (počet tun munice dopravované k cíli v daném čase a *přesnost palby*). V době zpředu nabitých zbraní jednotlivce a dělostřelectva byl objem palby nízký. Začal růst se zavedením závěrových mechanismů, bezdýmého prachu, zásobníků, pásů a automatických nabíjecích mechanismů. Přejít od svalů ke stro-

jům (mechanizace, motorizace jednotek, široké uplatnění letectva) přispěly k palbou dopravovaným objemům munice. Nejenže jsou dnes zbraně ničivější, ale také rychlost jejich palby je vyšší. Trend růstu objemu palby kulminoval vývojem taktických jaderných zbraní. Růst objemu palby korespondoval se změnami v ostatních oblastech pozemního boje: používání opevnění, vytváření chráněných prostorů na bojišti, použití tanků a BVP, organizační změny. Tyto evoluční změny ovlivnily nejen zbraně, vybavení, organizaci a taktiku, ale také plánovací faktory jako koeficienty ztrát, logistické koeficienty doplňování a zásobování a vzájemný poměr potřeby bojových, podpůrných a zabezpečovacích jednotek.

Spolu s nárůstem objemu palby vzrostla přesnost. Přenosné PTRS s optickým zaměřováním a naváděním po drátě, laserem zaměřované ruční zbraně, přesné zaměřovací systémy moderních tanků a BVP, přesné zbraňové systémy dalekého dosahu bitevních vrtulníků, raketometů, laserové ozařovače pro navádění dělostřelecké munice a bomb, vyvíjená „inteligentní munice“, to vše tento trend potvrzuje.

Také přesnost ovlivní změny výzbroje, vybavení, organizace a taktiky pozemního vojska 21. století. Plánovací faktory se v 21. století budou lišit od faktorů 20. století, jako se lišily koeficienty 20. století od 19. Bude pokračovat vývoj zbraní využívajících paprsků o vysoké energii, elektromagnetických děl, supravodivosti a dalších zatím nepoznaných technologií.

Vysoce rozptýlené pozemní vojsko 21. století dále zvýší objem, přesnost palby a pravděpodobnost zásahu první ranou. K tomu mu napomůže zejména rozvoj elektronických technologií dovolujících integrovat úsilí mnoha jednotek.

■ Rozvoj technologií umožňující vyšší integraci úsilí

Rozvoj těchto technologií umožní zvýšit celkovou přesnost ozbrojených sil, nejen individuálních zbraní, ale i hromadných palb, jaká dosud byla nedosažitelná. V 21. století se pozemní síly stanou součástí společných kombinovaných pozemních, námořních, leteckých a kosmických sil. Taková integrace zvýší celkovou „bitevní přesnost“.

Rozvoj moderních integračních technologií začal telegrafem a železnicí – dvěma systémy, které, vzájemně spojené, revolucionizovaly vojenství. Telegraf umožňoval rychlý přenos informací. Informace napomáhaly řízení a velení, jednotnému a koordinovanému úsilí a aktivnímu působení v prostoru operace nebo války. Železnice představovala prostředek dovolující realizovat potenciál, který přinesl telegraf. Rychle přesunovat velká množství jednotek, vybavení, zásob a zbraňových systémů. Navíc řízení a organizace železniční dopravy, od nakládání po výpočty zahrnující čas a vzdálenost, nezbytné k využití tratí, integrovaly informační systém telegrafu, dopravní systém železnice a vojenský systém řízení a velení. Rozsah integračních technologií se dále rozšířil počínaje polním telefonem, zavedením rádiového spojení a letectva. Každé zdokonalení zvyšovalo možnosti velitele sledit poznatky průzkumu, účinek zbraňových systémů, manévry bojových jednotek a logistických prostředků, které měl k dispozici. Vzrůst složitosti plánování ovlivňoval potřebu štábů a synchronizace funkcí.

Každé takové zdokonalení doprovázela dvě chybná očekávání:

① Že nějaké mimořádné technologické zdokonalení dá veliteli možnost dokonalé informovanosti v reálném čase, na jejímž základě se bude rozhodovat a řídit podřízené.

② Že větší centralizace rozhodování přinese vyšší bojovou efektivnost.

Realita bojiště však potvrdila opak. Celá podstata boje spočívá ve strachu, nejistotě, klamání a střetech. To nejsou podmínky, které by dovolovaly vytvářet „perfektní informace“. Hlášení jsou často neúplná, nepřesná a nesprávná. Protivník se snaží druhou stranu oklamat, co nejlépe skrýt co dělá. Informace získané na bojišti musí být správně interpretovány. Pro interpretaci informací platí stejná omezení jako pro jejich získávání. Moderní technologie sice mnohonásobně zlepšují metody sběru a věrohodnosti informací používaných při rozhodování, ale realita bojiště nedává naději na „perfektní, včasnou informaci“. Naděje, že moderní technologie umožní získat bezchybné informace a naplnit jimi centrální rozhodovací systém, je mylná. I v 21. století zůstane životně důležitým úkolem vycvičit podřízené velitele tak, aby byli schopni se rozhodovat na místě v souladu se záměrem vyššího velení, s těmi informacemi, které budou mít k dispozici.

Hledání integračních technologií pro soudobé bojiště pokračuje. Velkou příležitostí je integrace průzkumných a zpravodajských systémů se systémem řízení a velení, s palbou a manévrem. Jakmile budou digitálně propojeny s logistickými centry, stanou se vševojskové jednotky něčím zcela jiným než dnes. Situační znalost velitele bude o řád vyšší. Změní se jeho vnímání bojiště. Bude třeba přehodnotit výpočet bojové síly, logistické plánovací koeficienty, poměr bojových a podpůrných sil, definice operačních systémů a jejich vzájemné vazby. Významné změny budou nezbytné v polních řádech, organizaci, řízení a velení, ve vazbách mezi druhy vojsk.

Digitalizace bojiště představuje významný skok ve vojenství, ale neznamená odtržení od minulosti. **Limitujícím faktorem uplatnění integračních technologií nebude hardware, ale lidský a organizační faktor.** Integrační technologie posílí schopnost velitelů a jednotek bojovat při využití omezených prostředků, vyvolají revoluční změny štábních postupů a způsobu velení.

■ Nárůst koncentrace úsilí a výsledného efektu

Menší jednotky mohou zvýšit účinek své činnosti třemi způsoby. První je prostě fyzikální. Automatická puška a kulomet spolu s vzrůstající přesností palby dělostřelectva začaly umožňovat menšímu počtu vojáků a menším jednotkám soustředit větší sílu, než by jejich počet napovídal. To je přirozený důsledek dvou prvních trendů. Objem ničivější palby „vyprázdnil“ bojiště, ale ti, kteří tam zůstali, jsou schopnější, díky motorizaci, mechanizaci, použití letectva a zdokonalení spojení. Pozemní síly mají dnes k dispozici nejen ničivější zbraně, střílející častěji a přesněji, ale mohou využívat zbraňových systémů fyzicky umístěných daleko od místa boje. Pohybují se přes nebo nad bojištěm mnohem rychleji, snadněji, s větší bezpečností.

Druhou cestou zvýšení účinku menších jednotek je vhodná kombinace druhů vojsk ve formaci. Tento jev začal v 19. století kombinováním pěchotní, dělostřelecké a jezdecké divize pod jedním sborovým velitelstvím. Během času se kombinování zbraní přesunulo z úrovně sboru až k bojovým týmům. Přes kombinaci zbraní na úrovni divizí a pluků v 2. světové válce, k dnešním tzv. kombinovaným zbraňovým týmům na úrovni roty a jednotky. Vytvoření těchto týmů na nižších úrovních dovoluje veliteli snadněji využívat přímou a nepřímou palbu. S tím, jak se stalo zařazení letadel a vrtulníků standardním a základním prvkem kombinovaných zbraňových týmů, přibyla veliteli možnost spojit

účinek leteckých prostředků, obrněných sil, pěchoty a polního dělostřelectva. Výsledkem jsou menší jednotky schopné mnohem vyšší účinnosti a výsledků.

Třetí cestou, s jejíž pomocí mohou malé jednotky dosahovat rozhodujícího účinku, je manévr. Původně manévr spočíval na síle svalů lidské nohy a koní. Motorem poháněné prostředky, kolejová vozidla, nákladní auta, tanky, BVP, samohybné dělostřelectvo a obrněná podpůrná vozidla značně zvýšila možnosti pozemního manévru. Další velký skok představovalo použití dopravních, nákladních, průzkumných a bitevních vrtulníků. Zlepšení manévrovacích schopností dalo veliteli možnost rychle se pohybovat přes oblasti stále rozptýlenějších jednotek protivníka a rychle soustředit síly v rozhodujícím místě, využívající tak současně účinek palby a manévru, a zvýšit tempo operace.

Historie pozemního boje ukazuje, jak různé druhy zbraní byly postupně integrovány do bojových týmů. Nejprve se pozemní boj přesunul od jednotných armád ke vševojskovým pozemním formacím. Za druhý krok můžeme považovat přechod od vševojskových pozemních formací ke společným pozemním a vzdušným vševojskovým jednotkám. Pozemní bojové jednotky jsou právě v této fázi. Dalším krokem budou formace kombinující druhy vojsk, pozemní a letecké jednotky. To je směr, kterým se dnes vyvíjí pozemní boj. V každém kroku bylo dosahováno rozhodujícího efektu menšími jednotkami.

Tento vývoj je posilován využíváním integračních technologií. Dosavadní integrace zahrnovala možnost příslušníků vševojskových účelových jednotek vzájemně hovořit a koordinovat činnost bojových, podpůrných a pomocných jednotek. Tato integrace zůstává absolutně nezbytnou. Avšak v 21. století již vnitřní integrace nebude dostatečnou. K maximalizaci využití manévru, tempa a palebné síly, které má velitel k dispozici, a k synchronizaci příspěvku všech služeb musí být pozemní síly plně integrovány s leteckými a u států, které je mají, s námořními silami. Jedině tak bude schopen velitel využít všech komplementárních možností kombinovaných sil.

Shrme-li trend vzrůstajícího využívání integračních technologií, jedná se o evoluci od vševojskových jednotek ke kombinovaným jednotkám. Výsledkem budou plně integrované kombinované účelové jednotky, které zahrnují vševojskové účelové síly řady služeb, jež mohou být přizpůsobeny podle specifických geografických a politických podmínek i typu ohrožení v dané situaci. Takové plně integrované kombinované účelové síly umožní opravdu kvalitativní změnu. **Jejich celková síla bude větší než součet sil jejich prvků.**

Válka v Perském zálivu potvrdila, že při snížení velikosti jednotek je možné současně zvýšit jejich účinnost, jsou-li vybaveny vhodnou technikou, obsluhovanou vysoce kvalifikovanými, dobře vycvičenými vojáky, využívajícími vhodnou operační doktrínu. Menší jednotky nebo menší počet jednotek je schopen dosahovat rozhodného efektu díky obrovské škále zbraní a prostředků, které mají k dispozici a rychlosti, se kterou budou schopny vyhledat cíle, manévrovat, realizovat palbu a přemístit se. Malé týmy na správném místě, ve správný okamžik a propojené moderními systémy budou mít potenciál dosahovat, nebo alespoň přispět, k rozhodným výsledkům.

Ještě jednou dochází ke změně paradigma. Mnohá dřívější pravidla pozemního boje týkající se propočtu poměru sil již byla změněna. Jak na individuální, tak na kolektivní úrovni, nahuštění mohutné palebné síly v menších blocích jednotek bude vyžadovat podstatné přizpůsobení polních předpisů, způsobů vedení, organizace, řízení a velení a vztahů mezi druhy vojsk. **Omezujícím faktorem nebude technologie, ale lidský a organizační faktor.**

■ Růst skrytosti činností a detekovatelnosti protivníka

Závěrečným trendem v obraze pozemního boje 21. století je růst schopnosti pozemních jednotek skrýt se před nepřítelem, při zachování schopnosti detekovat nepřítele na velké vzdálenosti. Během 19. století schopnost skrýt se před nepřítelem znamenala pohyb v noci, využití zákopů, vegetace a terénu k zamaskování rozmístění jednotek, zařízení a zásob. Detekovatelnost byla omezena čarou přímé viditelnosti. Po ní dalekohled a později letoun zvýšili dosah lidského oka, avšak čára přímé viditelnosti zůstala rozhodující.

Elektronické prostředky průzkumu a elektronická protiopatření vyvinutá během 20. století daly skrytosti a detekovatelnosti novou dimenzi. Elektronické prostředky, zejména jsou-li použity jako součást kombinovaného pozemně - vzdušného - kosmického systému, dávají velitelům možnost detekovat nepřítele za horizontem. Používají-li vhodné elektronické prostředky, mohou se pozemní síly stát pro nepřítele neviditelnými. Mohou působit dojmem, že jsou na jednom místě, zatímco skutečně jsou na jiném. Techniky klamání a maskování přispívají k neviditelnosti pozemních sil.

Holografie, virtuální realita, použití mikroelektroniky, nanotechnologií, televize, videa a informační sítě mohou potenciálně zvýšit neviditelnost pozemních sil. Integrace informací z průzkumných systémů, bezpilotních vzdušných prostředků a dalších, které teprve budou vyvinuty, dále zvýší schopnost velitele pozemních sil detekovat nepřítele na větší vzdálenosti. Bojiště se stane transparentnějším pro jednu stranu a méně průhledným pro stranu druhou.

* * *

Pozemní síly 21. století se budou podílet na prevenci vzniku krizí a jejich přerůstání v konflikt; na urovnávání konfliktů, dříve než přerostou ve válku; případně na rozhodném ukončení válek, pokud k nim již došlo. Preventivní opatření budou zahrnovat zvýšení stupně bojové pohotovosti nebo rozvinutí sil dříve, než vznikne krize, výměnu a kontakty mezi armádami, posilující vzájemnou důvěru, a operace, které posilují stabilitu a rozptylují nestabilitu, jako prosazování míru silou, dohled nad přerušením palby, asistence při zachování práva a pořádku, ochrana dodávek humanitární pomoci, prosazování sankcí apod.

Preventivní opatření též zahrnují vytváření dlouhodobých vztahů podporujících udržování pevného regionálního přátelství. V mnoha případech demonstrace schopnosti a vůle použít ozbrojené síly, které jsou technologicky na vyšší úrovni a plně schopné rozhodujícího vítězství v obtížných podmínkách, přispívá k prevenci vzniku krizí a jejich přerůstání do konfliktu. Taková schopnost sama o sobě představuje formu odstrašování.

I když použití ozbrojených sil k preventivním účelům bude převažovat, soustředit se pouze na preventivní opatření by bylo chybou. Pozemní síly i nadále musí být schopny podílet se na válečných operacích, kde budou muset působit rozhodně a dosahovat výsledků a ukončení války za podmínek příznivých pro vlastní stranu a pro spojení.

Každý z uvedených pěti trendů je důležitý sám o sobě. Ale zvlášť významný bude jejich synergetický efekt.

Literatura:

- Sullivan, G. R.; Dubik, J. M.: Land Warfare in the 21st Century, Military Review, September 1993.